

LEDER

Med dette dobbeltnummeret om Wittgensteins filosofi sier jeg takk for meg som redaktør av Norsk Filosofisk tidsskrift. I tråd med det beste i norsk tradisjon for strukturell og geografisk distribusjon av makt, flyttes redaksjonen hvert fjerde år mellom de fire universitetene. Nå er det Universitetet i Tromsø sin tur, og jeg ønsker den nye redaktøren Kjersti Fjørtoft velkommen. Også velkommen til redaksjonssekretær Jonas Jakobsen, og det nye redaksjonsrådet: Eyjólfur K. Emilsson, Tove Pettersen, Vigdis Songe-Møller, Bengt Molander, Mariann Solberg og Dag Andersson. Med en dyktig redaktør og dette bredt sammensatte rådet, som skulle dekke mangfoldet både i det geografiske og det filosofiske landskapet, kan vi se fram til de neste årene med spenning.

Jeg vil bruke denne siste lederen til å avsløre noen «redaksjonelle hemmeligheter» fra den gamle redaksjonen. Vel vitende om at den nye redaksjonen antagelig etablerer andre arbeidsmåter og strategier, tror jeg at både ferske stipendiater og drevne professorer kan ha interesse av å få et innblikk i redaksjonsprosessen. Å være redaktør er verken å være enehersker eller å være sekretær som administrerer en postkasse. Arbeidet utføres i samspill med mange aktører, i et landskap av tidsfrister, sidetall og mer eller mindre halvferdige filosofiske tekster. I skriftens tidsalder består det filosofiske jordmørarbeidet i en form for ny-sokratisk samhandling: i å utfordre og stimulere forfatteren i prosessen fra manus til trykt tekst.

Som redaktør har jeg følgelig hatt privilegiet av å få følge skriveprosessene i store deler av det filosofiske miljøet i Norge. Redaksjonen blir ofte tidlig tatt med på råd; vi får inn utkast, avhandlingskapitler og foredrag med spørsmål om dette kan bearbeides til artikler. Også i forhold til mer ferdige tekster er redaksjonen aktiv, det er faktisk sjelden noe blir trykt uten bearbeiding. De fleste artiklene blir ferdigstilt gjennom en form for produktiv dialog, hvor innspill fra fagfelle og redaksjon stimulerer forfatteren til å skrive litt videre i egen tekst. Det har vært hyggelig å se hvordan redaksjonens innspill, fra pirk ved setningsbyggingen til spørsmål om å omstrukturere hele teksten eller trekke noen store linjer, har blitt mottatt av forfatterne. Uten unntak har vi her fått positive tilbakemeldinger, og vårt klare inntrykk er at forfatterne selv har sett at deres tekster har blitt bedre. Selv om prosessene ofte har vært arbeidsomme, både for redaksjonen og forfatterne, har de vært meningsfulle og stimulerende.

Dette redaksjonelle arbeidet kunne ikke ha vært gjort uten innsats fra hele det filosofiske miljøet i Norge. Alle artikler vurderes av anonyme fagfeller som

er kompetente på den form for filosofi som utøves i artikkelen. Systemet gjør at svært mange trekkes med i redaksjonsarbeidet, og de rådene fagfellene gir, både til de refuserte skribentene (ca. 50 %) og til de som skal ferdigstille artikler, er svært viktige bidrag til nivåhevingen på filosofisk skriving i Norge. Samtidig er dette arbeidet anonymt og vederlagsfritt, og uten spor i den ferdige teksten. Jeg vil derfor gjerne bringe en takk til alle som har bidratt her. Uten dere hadde ikke NFT vært mulig som kvalitetssikret fagtidsskrift. Uten dere hadde ikke deres kollegaer skrevet så gode artikler.

Ordningen med fagfellevurdering viser at det er stor kompetanse på å kommentere tekster i det filosofiske miljøet. Det har fått meg til å tenke på hvorfor vi ikke oftere benytter denne kompetansen hos kollegaer før vi sender tekster inn til et tidsskrift. Ikke bare kunne nok mange refusjoner vært unngått på denne måten. Like viktig er det at de tekstene som blir trykt kunne blitt enda bedre, fordi det oftere er lettere å innarbeide råd og forslag litt tidligere i skriveprosessen, spesielt de som går på bredde og nye perspektiver. Hvorfor ikke be en kollega om å kommentere teksten før den sendes inn til NFT? Din kollega har garantert noe å bidra med.

Redaksjonsrådet er også et element av redaksjonen som ikke alltid er så synlig, men som like fullt er viktig. De har vært med på å utforme den redaksjonelle strategien, vært diskusjonspartnere i forhold til generelle utfordringer, og bistått i enkeltsaker hvor det har dukket opp problemer. Uten rådet ville redaksjonsjobben vært en ensom seilas. Nå har jeg følt meg som en privilegert skipper: Det er jeg som har holdt ved roret, men det har alltid vært gode råd og en håndsrekning å få når jeg trengte det. Tusen takk til dere alle, og en spesiell takk til hver især av dere: Knut Ågotnes, Dag Andersson, Vigdis Songe-Møller, Arne-Johan Vetlesen, Ståle Finke og Solveig Bøe. Dere har bidratt på forskjellige måte alle sammen, både til å forbedre nivået på NFT og til at jeg har hatt det bra i perioden som redaktør.

Redaksjonssekretæren er en som alle bidragsyterne arbeider tett opp mot. Sekretærene har ansvar for det formelle, fra fotnoter til overskriftet og stiling, og sørger for at korespondansen mellom forlag, trykkeri og forfattere går glatt og at de stramme rammene når det gjelder tidsfrister og sidetall holdes. Men mine redaksjonssekretærer, først Frida Gullestad og siden Kjartan Koch Mikalsen, har også gjort mye faglig arbeid i det stille, som diskusjonspartnere med meg og direkte i forhold til forfatterne. De har begge bidratt med både hånd og hode, og gjort det daglige arbeidet overkommelig. Det er utrolig mye som skal til for å gi ut 4 nummer tidsskrift i året. Den som har sett mitt rotete kontor skjønner at det hadde jeg aldri greid alene. Tusen takk begge to.

Ettersom postulatet om forfatterens død i senmodernismen selv har blitt gjenkjent som myte, tillater jeg meg også å nevne dem som aller mest har bidratt til NFT de siste 4 årene: skribentene. Takk til alle dere som har sendt tekster inn til NFT og slik har bidratt til å videreføre og fornye en norsk filosofisk

debatt. Jeg er imponert over mangfoldet, kompleksiteten i og nivået på det som produseres av filosofisk tekst i Norge. Hvis vi ikke skal bli et akademisk u-land som kun leverer råvarer til de kulturelt utviklede statene og kjøper ferdige tekster tilbake, er det viktig at noe av det egenproduserte forblir innenfor landegrensene og konsumeres her, gjennom NFT, Agora, eller andre av de filosofiske tidsskriftene. Det er god økologi å produsere for hjemmemarkedet; slik opprettholdes en bærekraftig kultur, både nasjonalt og globalt. Denne takksigelse følges derfor av en oppfordring: Også den nye redaksjonen trenger gode artikler for å kunne gjøre en god jobb. NFT er en åpen kanal for alle typer filosofi. Du er velkommen til å sende inn ditt bidrag.

Å TENKE VIDERE MED WITTGENSTEIN

At Wittgensteins filosofi er tema for et dobbeltnummer av NFT, er både naturlig og ironisk. Det som taler for det er at Wittgenstein er en av de mest omtalte og fortolkede filosofene fra forrige århundre. Både hans filosofiske praksis og hans tekster har satt dype spor etter seg nesten overalt i den kulturelle debatten. Men samtidig unnlater Wittgenstein å etablere en entydig og sammenhengende teoribygning, og hans filosofiske praksis undergraver både forsøk på klassisk teksteksegese og stringente posisjoneringer. Snarere utfordrer Wittgensteins filosofi kontinuerlig vår måte å tenke på, uten at denne utfordringen lar seg samle til entydige alternativer. Niklas Forsbergs artikkel «Vi är alle stygge barn» tematiserer dette problemet med utgangspunkt i et sitat fra Wittgenstein selv: «Jag kan inte grunda en skola, eftersom jag egentligen inte vill bli efterapad. I varje fall inte av dem som publicerar artiklar i filosofiska tidskrifter.» Forsberg artikulere de filosofiske aspektene ved denne motstanden mot skoledannelse, men viser oss også hvorfor vi likevel søker samlende forklaringer og dogmatiske utlegninger, både i filosofien og i dagliglivet: Det er fordi det som sies er *viktig*, fordi det betyr noe for oss å bli forstått og å forstå den andre. Slik kan vi kanskje si at et Wittgensteinnnummer viser filosofiens alvor: I spillet mellom forklaring og forklaringens umulighet vises det uendelige filosofiske arbeidet det er å prøve å gjøre seg forstått. I dette arbeidet har Wittgensteins filosofi mye å bidra med.

Tekstene i dette nummeret er da også «ydmyke» lesninger i forlengelsen av Wittgensteins filosofi. De søker i liten grad å etablere noen endegyldig fortolkningskanon, men prøver heller å bruke hans tekster som utgangspunkter for å produsere forståelse og filosofiske refleksjoner. Flere av artiklene setter Wittgenstein inn i en større kulturell kontekst: Peter K. Westergaard leser strukturen i *Tractatus* i forhold til Tolstojs *Kurze Darlegung des Evangelium*, Cato Wittusen diskuterer hvordan Wittgensteins tanker har nedfelt seg i den modernistiske kunstdiskusjonen, og Kevin Cahill diskuterer den kulturelle signifikansen at den filosofiske kritikken i *Tractatus*. Den språkfilosofiske tråden følges av Lars Hertzberg og Richard Sørli. Hertzberg utfordrer Wittgensteins språk-

spillbegrep ved hjelp av Rush Rees' refleksjoner om samtalens kontekstualitet og fleksibilitet. Sørli argumenterer for at Wittgensteins privatspråksargument kan leses som en filosofisk selvrefleksjon, som en avvisning av at vi har en klar forestilling om hva et privat språk skulle være, mer enn som en språkteori, som en argumentasjon mot muligheten av et «privat» språk. To av forfatterne, Sören Stenlund og Simo Säätelä, knytter språkrefleksjonen til Wittgensteins refleksjoner omkring matematikk, og viser på forskjellige måter hvordan heller ikke de matematiske begrepene har klar mening. Tove Österman knytter an til en bevisstetsfilosofisk diskusjon og argumenterer for at kontinuiteten mellom det førspråklige og det språklige ikke må forstås empirisk, men som noe som følger av vår måte å bruke språket på. At en empirisk argumentasjon heller ikke er adekvat når det gjelder forfatterbegrepet, får vi demonstrert i Alois Pichlers artikkel.

Slik viser dette nummeret noe av kjernen i modernismens problemfelt: Vi vender stadig tilbake til forviklinger i den språklige veven. Som Edmund Dains peker på i sin anmeldelse av Harald Johannessens nye bok om Wittgenstein: «Fortolkeren» blir lett en «leser», en som strever med å forstå teksten. Å utøve filosofiens kunst er ikke lett. Hvordan opprettholde en meningsfull diskusjon om det problematiske i å fastholde mening? «Du må si noe nytt og likevel bare det gamle»,¹ skriver Wittgenstein: «Jeg sitter overskrevet på livet som en dårlig rytter til hest».² God lesning!

Ingebjørg Seip
Redaktør

Noter

1 Wittgenstein, L.: *Filosofi og kultur*. Oslo: Cappelen U populære 1995, s. 81.

2 *Ibid.*, s. 75.